

UMJESTO UVODA

Evrocentrizam je, zacijelo, najmoćniji kulturni *autocentrizam* suvremenoga svijeta, osobito nakon Prvog svjetskog rata naovamo. U svom nasilnom planetarizmu, kulturnom totalitarizmu i civilizacijskoj samoapsolutizaciji, pod izlikom globaliziranja kulture i ozbiljivanja svjetske kulture, koje uvijek mora polaziti iz vlastitog i jedinog središta, evrocentrizam je kadar prericati čak i svoju vlastitu, višestoljetnu znanstvenu i kulturnu povijest preferirajući svoj moderni, jednokulturni milje nauštrb svoje dojučerašnje multikulturne povijesti u čijim temeljima, kao njene bitne odrednice, pulsiraju duhovni geni grčko-rimskog i judeo-kršćanskog duhovnog kvasca. No, od svekolikog duhovnog i općenito kulturnog sukusa od kojeg je sačinjena supstanca patrističke, skolastičke, srednjovjekovne i novovjekovne kulturne povijesti Zapada, evrocentrizam, kao monokulturni fenomen Evrope, uzima samo one ideje koje naviještaju svaku vrstu hegemonizma i autocentrizma. Proglašenjem grčkog filozofskog i općenitog duhovnog naslijeđa drevne Helade jedinim autentičnim znanstvenim odmišljanjem i kulturnim usavršavanjem i uljudenjem čovjeka i svijeta, uzimanjem *pankristocentrizma* za jedinu soteriološku paradigmu ljudske civilizacije, a ideje *paneklezijanzima* za jedini religijski, znanstveni i kulturni prostor unutar koga se jedino u punini razliježu ritmovi autentičnog ljudskog duha, univerzalnog religijskog *ethosa*, kulturnog *poiesisa* i evropskog tehničkog *ortopraxis-a*, evrocentrizam je sebi na dostatan način podložio temelje u smislu neukrotivog despotskog marširanja na sve drugo i drugačije, sve ono što mu temeljno ne sliči i što nije kadar ili ne želi razumjeti, sve dok na njega ne navuče znanstvenu, kulturnu, evropski prepoznatljivu duhovnu odoru.

Stoga danas više nimalo ne iznenaduje što najprije filozofski, potom znanstveni, kulturni, pa onda politički, nacionalni i, čak, vojno-strateški i gospodarski evrocentrizam u svijesti pripadnika drugih religija, kultura i kulturnih tradicija i civilizacijskih krugova sve više liči na autocentričnu *crnu rupu* u kojoj većma nestaju drugi i drugačiji

svakovrsni identiteti. Širenje NATO-saveza prema Istoku također se može motriti kao nova dimenzija evrocentrizma, koji moć središta sve više pomjera prema periferiji, prema drugim kulturnim i civilizacijskim krugovima kojima se, pod izgovorom moderniziranja i globaliziranja demokratije, ljudskih prava, napretka i uravnotežene razine sigurnosti i socijalne pravde, nude vlastite svjetopogledne vrijednosti kao jedine prave i jedino moguće s ovu stranu zvijezda.

Tako svjetska kultura, na kraju balade, ipak završava u vlastitom kućnom dvorištu Evrope, dvorištu izvan kojega se evropski filozofijski um osjeća kao u izgnanstvu, evropski religijski *ethos* gubi svaku soteriološku moć i smisao univerzalne soteriološke nade, a evropski kulturni *poiesis* gubi smisao za svekozmičku simfoniju i planetarnu liturgiju u kojoj božanski Naum hoće, ipak, osluškiivati glas svih naroda svijeta i duhovnu jeku njihovih vlastitih religijskih, kulturnih i civilizacijskih identiteta. ☉